Vantaa

Vastaus Gashaw Bibanin ja 24 muun valtuutetun aloitteeseen seksuaalikasvatuksen systemaattinen sisällyttäminen maahanmuuttajien kotoutumiseen Vantaalla

VD/1465/00.02.00.03/2026

PT/LK/SS/JK

Gashaw Bibani sekä 24 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaan väestörakenne monimuotoistuu nopeasti. Kaupungin kotoutumisen onnistuminen vaikuttaa suoraan yhdenvertaisuuteen, turvallisuuteen ja sosiaaliseen eheyteen. Seksuaalikasvatus on osa perusoikeuksia ja terveyttä, mutta tällä hetkellä se ei toteudu systemaattisesti kotoutumiskoulutuksessa eikä kaupungin palveluissa.

THL ja WHO korostavat, että seksuaalikasvatus on olennainen osa väkivallan ehkäisyä, suostumuksen ymmärtämistä ja terveyden edistämistä. Ilman selkeää, saavutettavaa ja lainsäädäntöön perustuvaa tietoa syntyy väärinkäsityksiä, jotka voivat johtaa konflikteihin, epävarmuuteen ja palveluiden kuormittumiseen.

Nykytilanteessa:
- tieto seksuaalioikeuksista ja suostumuksesta ei tavoita kaikkia kotoutujia
- suomalaisen lainsäädännön periaatteet eivät avaudu riittävän selkeästi
- perheiden ja nuorten tarpeet jäävät katveeseen
- ennaltaehkäisevä työ on hajanaista ja riippuvaista yksittäisistä toimijoista

Kyse ei ole kulttuurien vastakkainasettelusta, vaan siitä, että kaikilla Vantaan asukkailla on oikeus ymmärtää, miten Suomessa toimitaan ja millä periaatteilla toisia kohdellaan.

Me allekirjoittaneet ehdotamme, että Vantaan valtuusto päättää, että Vantaa:

1. Laatii kaupungin laajuisen mallin seksuaalikasvatuksen sisällyttämiseksi kotoutumiskoulutukseen yhteistyössä asiantuntijoiden, järjestöjen ja terveydenhuollon kanssa.
2. Perustaa koulutuksen sisällöt Suomen lainsäädäntöön, suostumuksen periaatteeseen, yhdenvertaisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn.
3. Tuottaa materiaalit useilla kielillä, selkokielisesti ja saavutettavasti, huomioiden myös lukutaidottomat.
4. Laajentaa koulutuksen koskemaan myös perheitä ja nuoria, ei vain aikuisia kotoutujia.
5. Varmistaa henkilöstön osaamisen tarjoamalla koulutusta opettajille, sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöille sekä nuorisotyöntekijöille.
6. Seuraa ja arvioi mallin vaikutuksia esimerkiksi palveluiden kuormitukseen, turvallisuuden tunteeseen ja kotoutumisen onnistumiseen.

Perustelut:
Seksuaalikasvatus on osa kansainvälisiä ja kansallisia suosituksia, ja sen puute heikentää yhdenvertaisuutta. Selkeä tieto vähentää väärinkäsityksiä ja konflikteja sekä vahvistaa turvallisuutta.
Ennaltaehkäisevä työ on taloudellisesti järkevää ja vähentää korjaavien palveluiden tarvetta. Kotoutuminen onnistuu vain, jos ihmisillä on realistinen ja ymmärrettävä käsitys suomalaisista normeista ja laista.

Kaupunki vahvistaa omaa strategista tavoitettaan olla turvallinen, yhdenvertainen ja kaikkien asukkaiden kaupunki.

Tavoitteena on rakentaa Vantaasta kaupunki, jossa jokainen – taustasta riippumatta – ymmärtää oikeutensa, velvollisuutensa ja toisia kunnioittavan vuorovaikutuksen periaatteet.
Seksuaalikasvatus on osa yhteistä turvallisuutta ja yhteiskunnallista integraatiota.”

Kaupunginvaltuusto 23.2.2026 § 31

Päätös
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:
- allekirjoitettu Gashaw Bibanin ja 24 muun valtuutetun aloite seksuaalikasvatuksen systemaattinen sisällyttäminen maahanmuuttajien kotoutumiseen Vantaalla

Työllisyyden ja kotoutumisen palvelualue toteaa vastauksena seuraavaa:

Kiitämme valtuustoa tärkeän teeman esiin nostamisesta. Suomessa jokaisella tulisi olla yhdenvertainen mahdollisuus seksuaalikasvatukseen. Aloitteessa ehdotetaan seksuaalikasvatuksen sisällyttämistä kotoutumiskoulutukseen ja kotoutumiskoulutuksen laajentamista muillekin kuin aikuisille kotoutuja-asiakkaille. Aloitteessa esitetään huoli siitä, että nykyisellään seksuaalikasvatus nähdään hajanaisena ja ehdotetaan myös teemaan liittyvän selko- ja monikielisen materiaalin tuottamista, henkilöstön osaamisen vahvistamista ja mallin vaikutusten seurantaa.

Seksuaalikasvatus on mukana monessa elämänvaiheessa ja usean eri toimijan (kuten hyvinvointialue ja kaupunki) tai toimialan (kuten kasvatus ja opetus) palvelussa. Tässä vastineessa keskitymme työllisyyden ja kotoutumisen palveluiden näkökulmaan. Lakisääteinen kotoutumiskoulutus on suunnattu työnhakijana oleville kotoutujille, painotus on kotimaisten kielen opiskelussa ja työelämätaitojen tukemisessa. Uudistunut laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) astui voimaan 1.1.2025, tuoden merkittäviä muutoksia, kuten kotoutumisajan lyhentyminen ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio. Kotoutumiskoulutukseen on tulossa uusi valtakunnallinen opetussuunnitelma, jota ei ole vielä julkistettu.

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio järjestetään kotoutujan omalla äidinkielellä tai muulla hyvin osatulla kielellä. Kurssi tarjoaa dialogisella tavalla luotettavaa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, palveluista, kulttuurista, arjen asioista sekä omista oikeuksista ja velvollisuuksista. Lakisääteisesti yhteiskuntaorientaatiota järjestetään työnhakijoina ja työvoiman ulkopuolella oleville kotoutujille. Orientaatio auttaa ymmärtämään ja sisäistämään suomalaista yhteiskuntaa kokonaisuutena. Teemat asettuvat osaksi laajempaa kontekstia vahvistaen yhteiskunnan vastaanottavuutta. Orientaatiossa voidaan keskustella helpommin ja syvällisemmin myös haastavista aiheista, kuten seksuaaliterveydestä. Opetusmateriaali: https://yhteiskuntaorientaatio.fi/fi/oppimateriaali/terveys-ja-hyvinvointi/seksuaaliterveys

Vanhemmat mukaan (Vamu) taas on Vantaalla kehitetty toimintamalli, joka useamman hankekauden jälkeen on vuoden 2026 alusta ollut osa kaupungin peruspalveluita työllisyyden ja kotoutumisen palvelualueella. Vamu on maahanmuuttaneille vanhemmille suunnattu ryhmämuotoinen palvelu, jossa toiminnallisen suomen kielen opiskelun ja arjen taitojen vahvistamisen kautta tuetaan vanhempien polkuja

kohti työelämää ja opintoja. Toiminnassa vahvistetaan myös kodin ja koulun/varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä. Ryhmissä käsitellään teemoja, jotka liittyvät sujuvaan ja turvalliseen arkeen Suomessa. Vaikka osallistujien suomen kielen taso vaihtelee, selkokielisyyden, toiminnallisuuden ja vahvan kuvatuen avulla ryhmissä voidaan käsitellä yhdessä myös sensitiivisiä teemoja. Vamu-ryhmissä seksuaalikasvatus kiinnittyy sekä terveyteen ja hyvinvointiin, että kodin turvallisuuteen. Teemaa on käsitelty monipuolisesti myös osallistavin menetelmin.

Vantaan kaupunki tekee laajaa ja vaikuttavaa verkostoyhteistyötä eri sektoreiden kanssa, joista *Neuvova Vantaa* ja *Vantaan vieraskieliset kotivanhemmat* –verkostot ovat hyviä esimerkkejä. Ne tavoittavat kaupungin, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoita, jotka työskentelevät vieraskielisten kanssa Vantaalla. Tavoitteena on vahvistaa toimijoiden keskinäistä tuntemusta, palveluiden näkyvyyttä, kohderyhmän tavoittamista ja asiakasohjausta, sekä vahvistaa ammattilaisten osaamista. Kaupungin palvelut tekevät paljon yhteistyötä Vantaan monipuolisen järjestökentän kanssa. Monilla järjestöillä on syvää asiantuntemusta erilaisista teemoista, ja usein myös mahdollisuus julkista sektoria kiireettömämpään asiakastyöhön. Kaupunki kuitenkin tunnistaa järjestökentän haastavat toimintaedellytykset avustusleikkausten myötä.

Ehdotus seksuaalikasvatuksen sisällyttämisestä nykymuotoiseen kotoutumiskoulutukseen on haastavaa, koska lakisääteinen kotoutumiskoulutus on pääosin vain työikäisille aikuisille, jotka ovat työnhakija-asiakkaita kotoutumisajalla. Siten esim. töihin tai opiskelemaan Suomeen muuttaneet, alaikäiset nuoret ja työvoiman ulkopuolella olevat (esim. kotona lasta hoitavat ja iäkkäät henkilöt) jäävät palvelun ulkopuolelle. Seksuaalikasvatuksesta puhuminen aiheen sensitiivisyyden vuoksi on usein haastavaa myös omalla kielellä, jonka vuoksi aiheen käsittely vielä kehittyvän kielitaidon vaiheessa on haastavaa ja väärinymmärrysten vaara on suuri.

Vastuullinen käsittely seksuaalikasvatuksen kaltaisesta teemasta vaatii erityistä osaamista, jota ei voida odottaa olevan kaikilla kotoutumiskoulutuksen kouluttajilla. Teemaa on hyvä lähestyä sukupuolisensitiivisesti, usein sukupuolierityisissä ryhmissä. Kotoutumiskoulutuksessa opiskellaan sekaryhmissä, eikä sukupuolisensitiivistä käsittelyä voida taata. Nykyisillä resursseilla voidaan tarjota kotoutumiskoulutusta vain lakisääteisille kotoutuja-asiakkaille. Kunta voi muokata ja kehittää kotoutumiskoulutusta ja myös muita kotoutumista edistäviä koulutuksia laajemmalle osallistujajoukolle, kuten työssä käyville tai opiskelijoille. Tämä kuitenkin vaatisi lisäresursseja, koska kotoutumiskoulutuksen rahoitus kohdentuu käytännössä vain kotoutumislain piiriin kuuluviin henkilöihin.

Yhteiskuntaorientaatio ja Vamu-palvelu ovat luontevia alustoja seksuaaliterveyden vastuulliseen käsittelyyn kotoutumisen palveluissa. Jotta useammat pääsisivät näiden palveluiden pariin, tarvitaan lisää resursseja niiden järjestämiseen. Yhteiskuntaorientaatiota tarjotaan nyt vain lakisääteisille kotoutuja-asiakkaille, mutta se olisi erinomainen kokonaisuus myös esim. töihin ja opiskelemaan Suomeen muuttaneille. Tällä hetkellä palvelun laajentamiseen ei kuitenkaan ole rahoitusta saatavilla. Vamu-palvelu vahvistaa suomen kielen taitoa, yhteiskuntataitoja ja työelämävalmiuksia. Halukkaita osallistujia on enemmän kuin ryhmiä, joten laajemman ryhmätoiminnan kasvattaminen vaatisi lisäresursseja. Myös yhteistyökumppanit ovat tunnistaneet tarpeen palvelulle. Yhteiskuntaorientaation ja Vamu:n avulla lisätään tietoa omista oikeuksistaan, millä on välillinen vaikutus myös tulevaan sukupolveen.

Kotoutumislain ja työllisyyslain (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023) uudistusten myötä, kunnan vastuut ovat lisääntyneet huomattavasti. Vantaalla on käynnissä poikkihallinnollinen muutosohjelmatyö. Kotoutumisen ohjelmatyö kattaa laajasti kotoutumisen kysymyksiä ja ohjelmatyön edistyessä tarkasteluun voidaan ottaa myös seksuaalikasvatuksen teemaan liittyvien palveluiden ja toimintojen mahdollinen poikkihallinnollinen kehittäminen osana kestävää kotoutumista Vantaalla.

Kustannusarviota ei voida tässä vaiheessa luotettavasti laatia, koska se edellyttäisi päätöstä ainakin toiminnan volyymista, kohderyhmästä ja siitä, ostetaanko vai tuotetaanko toiminta itse. Nykyisillä resursseilla aloitteessa esitetyn kehittämisen laajentamista ei voida sellaisenaan toteuttaa.

Aloitteessa esitetyn kehittämisen vaikutuksia voidaan arvioida tarkemmin osana kaupunginvaltuuston hyväksymää kotoutumisen ohjelmaa. Kehittämisen ensisijaisena tavoitteena olisi parantaa seksuaaliterveyttä ja seksuaalioikeuksia koskevan ymmärrettävän tiedon saavutettavuutta, vahvistaa ammattilaisten osaamista ja palveluohjausta sekä selkeyttää kaupungin, hyvinvointialueen ja järjestöjen välistä työnjakoa. Erityisesti monikielinen yhteiskuntaorientaatio ja Vamu-toimintamalli tarjoavat tähän jo olemassa olevia rakenteita.

Kehittämisen ensimmäinen vaihe voidaan toteuttaa pääosin osana ohjelmatyötä ja nykyisiä yhteistyörakenteita, jolloin kustannusvaikutukset muodostuvat ensisijaisesti henkilöstön työajasta. Mikäli tarkastelun perusteella päädytään palvelujen laajentamiseen nykyisiä kohderyhmiä laajemmalle, uusien ryhmien järjestämiseen, henkilöstön laajempaan kouluttamiseen tai uuden monikielisen materiaalin tuottamiseen, edellyttää tämä erillistä resurssi- ja kustannusarviota sekä päätöstä rahoituksesta. Toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan seurata esimerkiksi palvelujen tavoittavuuden, osallistujapalautteen, henkilöstön osaamisen ja palveluohjauksen toimivuuden näkökulmista.

Kaupunginhallitus 19.10.2026 § 22

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa Gashaw Bibanille ja 24 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

_____

Kaupunginhallitus 2.11.2026 § 15

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa Gashaw Bibanille ja 24 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:
Asian käsittelyn aikana kaupunginjohtaja muutti esitystään siten, että annettavan vastauksen loppuun lisätään seuraavat tekstikappaleet:

Kustannusarviota ei voida tässä vaiheessa luotettavasti laatia, koska se edellyttäisi päätöstä ainakin toiminnan volyymista, kohderyhmästä ja siitä, ostetaanko vai tuotetaanko toiminta itse. Nykyisillä resursseilla aloitteessa esitetyn kehittämisen laajentamista ei voida sellaisenaan toteuttaa.

Aloitteessa esitetyn kehittämisen vaikutuksia voidaan arvioida tarkemmin osana kaupunginvaltuuston hyväksymää kotoutumisen ohjelmaa. Kehittämisen ensisijaisena tavoitteena olisi parantaa seksuaaliterveyttä ja seksuaalioikeuksia koskevan ymmärrettävän tiedon saavutettavuutta, vahvistaa ammattilaisten osaamista ja palveluohjausta sekä selkeyttää kaupungin, hyvinvointialueen ja järjestöjen välistä työnjakoa. Erityisesti monikielinen yhteiskuntaorientaatio ja Vamu-toimintamalli tarjoavat tähän jo olemassa olevia rakenteita.

Kehittämisen ensimmäinen vaihe voidaan toteuttaa pääosin osana ohjelmatyötä ja nykyisiä yhteistyörakenteita, jolloin kustannusvaikutukset muodostuvat ensisijaisesti henkilöstön työajasta. Mikäli tarkastelun perusteella päädytään palvelujen laajentamiseen nykyisiä kohderyhmiä laajemmalle, uusien ryhmien järjestämiseen, henkilöstön laajempaan kouluttamiseen tai uuden monikielisen materiaalin tuottamiseen, edellyttää tämä erillistä resurssi- ja kustannusarviota sekä päätöstä rahoituksesta. Toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan seurata esimerkiksi palvelujen tavoittavuuden, osallistujapalautteen, henkilöstön osaamisen ja palveluohjauksen toimivuuden näkökulmista.

Päätös:
Hyväksyttiin muutettu esitys.

_____

Kaupunginvaltuusto 16.11.2026 § 14

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liitteet:
- allekirjoitettu Gashaw Bibanin ja 24 muun valtuutetun aloite seksuaalikasvatuksen systemaattinen sisällyttäminen maahanmuuttajien kotoutumiseen Vantaalla

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot:
kansainvälisten asiakkaiden palvelupäällikkö Suvi Lindén
(etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi)